

УДК: 664.7:001:633.1

Zubayda XOLMURODOVA,
Qarshi muxandislik-iqtisodiyot instituti dotsent v.b.
E-mail:zubayda.xolmurodova@mail.ru
Mohira ESHKOBILOVA,
Qarshi muxandislik-iqtisodiyot instituti katta o'qituvchi
Zuxriddin XOLIQOV,
Qarshi muxandislik-iqtisodiyot instituti assistenti

QMII "OOMT" kafedrası professori t.f.n. F.U. Suvanova taqrizi asosida

STRATEGY FOR THE DEVELOPMENT OF INTERNAL QUALITY CONTROL IN THE ELEVATOR INDUSTRY

Abstract

At present, the development of a quality management system in the organizations of the agro-industrial complex of the Kashkadarya region is becoming relevant. An important place in this system belongs to the subsystem of internal quality control. Practice shows the absence of a strategy for the development of this subsystem in the organizations of the agro-industrial complex, including in the field of grain storage and processing. In this regard, a development strategy for the internal quality control subsystem is presented.

Keywords: agro-industrial complex, elevator, management, complex, technology, strategy, quality, regime, economy, region, industry, feed, budget

СТРАТЕГИЯ РАЗВИТИЯ ВНУТРЕННЕГО КОНТРОЛЯ КАЧЕСТВА В ЭЛЕВАТОРНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ

Аннотация

В настоящее время разработка системы менеджмента качества в организациях агропромышленного комплекса Кашкадарьинской области становится актуальной. Важное место в этой системе принадлежит подсистеме внутреннего контроля качества. Практика показывает отсутствие стратегии развития данной подсистемы в организациях агропромышленного комплекса, в том числе в сфере хранения и переработки зерна. В связи с этим представлена стратегия развития подсистемы внутреннего контроля качества.

Ключевые слова: агропромышленный комплекс, элеватор, управление, комплекс, технология, стратегия, качество, режим, экономика, регион, отрасль, корма, бюджет

ELEVATOR SANOATIDA ICHKI SIFAT NAZORATINI RIVOJLANISH STRATEGIYASI

Аннотатсия

Hozirgi vaqtda Qashqadaryo viloyati agrosanoat kompleksi tashkilotlarida sifat menejmenti tizimini ishlab chiqish dolzarb bo'lib bormoqda. Ushbu tizimda muhim o'rin ichki sifat nazorati quyi tizimiga tegishli. Amaliyot shuni ko'rsatadiki, agrosanoat kompleksi tashkilotlarida, shu jumladan, donni saqlash va qayta ishlash sohasida ushbu quyi tizimni rivojlantirish strategiyasi mavjud emas. Shu munosabat bilan ichki sifat nazorati quyi tizimini rivojlantirish strategiyasi taqdim etilgan.

Kalit so'zlar: agrosanoat, elevator, nazorat, kompleks, texnologik, strategiya, sifat, rejim, iqtisodiy, mintaq, sanoat, ozuqa, byudjet

Kirish. O'zbekiston agrosanoat majmuasining asosiy tarkibiy qismlarini qishloq xo'jaligi mahsulotlarini ishlab chiqarish va qayta ishlash tashkil etadi. Mamlakatning oziq-ovqat mahsulotlariga bo'lgan ehtiyojini qondirishda donni saqlash va qayta ishlash sanoati, jumladan, elevatorlar, un, yormalar va yem-xashaklarni qayta ishlash sanoati muhim o'rin tutadi. Don bozorining faoliyatida etakchi rol elevator va donni qayta ishlash tashkilotlariga tegishli [2].

Elevatorlarning asosiy vazifasi donni uzluksiz qabul qilishni tashkil etish, namunalarni sifatli xolisona tahlil qilish, donni quritish va tozalashning texnologik rejimlariga rioya etish, xizmatlar tariflari darajasida moslashuvchan siyosat yuritishdan iborat. Qishloq xo'jaligi ishlab chiqaruvchilari va elevatorlar, don qabul qiluvchi korxonalar, donni qayta ishlash zavodlari, ozuqa zavodlari, shuningdek, agrosanoat kompleksi bo'limi o'rtasidagi munosabatlarni muvofiqlashtirish maqsadida elevator, un korxonalari xizmatlariga iqtisodiy jihatdan asoslangan tariflar ishlab chiqildi. -2020 yilda yig'ib olingan don bilan ishlash uchun tegirmon, omixta yem sanoati [1].

Qashqadaryo viloyati Dunyo-M aksiyadorlik jamiyati g'allani temir yo'l va avtotransport orqali tashish uchun qishloq xo'jaligi ishlab chiqaruvchilardan g'allaning minimal xarid narxlari darajalari belgilangan bo'lib, chegirmali sotiladigan don hajmi 320 ming tonnani tashkil etdi.

Ko'pgina don elevatorlari va donni qayta ishlash sanoati korxonalari un, don, chorva ozuqasi, non pishirish uchun quvvatlar mavjud. Tashkilot o'z faoliyati davomida donni texnologik jarayonlar asosida qayta ishlaydi, dondan un, yorma va kepek ishlab chiqaradi. Mintaqada o'rnatilgan iqtisodiy amaliyotga muvofiq, elevatorlar ko'pincha donni, mahsulotlarni (don yoki uni qayta ishlash mahsulotlarini) saqlash va qayta ishlash bo'yicha ko'rsatilgan xizmatlar uchun haq to'laydi. Shuning uchun elevator xomashyosi bilan bir qatorda o'z donini qayta ishlash ham amalga oshiriladi [3].

Ushbu muammolarni hal qilish tashkilotlarning moliyaviy-iqtisodiy ko'rsatkichlari yomonlashishining oldini olishga yordam beradi. Tashkilotlar iqtisodiyotining barqaror rivojlanishi bir qator ichki omillarga va ularning faoliyat ko'rsatish shartlariga ham bog'liq bo'lib, bu tashkilotni ishlab chiqarish va boshqarish tuzilmasi, resurs salohiyatidan oqilona foydalanish bilan belgilanadi. Hozirgi vaqtda ko'pchilik elevatorni boshqarish tizimi ularning faoliyatining oqilona va samaradorligini ta'minlay olmaydi.

Ushbu tizimning muhim tarkibiy qismi ichki sifat nazorati quyi tizimini (xizmat, sex, bo'lim bo'linma) tashkil etish, uni saqlash xarajatlarini hisobga olish va o'z rivojlanish strategiyasini ishlab chiqishdir, elevator sanoati tashkilotlarining ichki sifat nazorati quyi tizimining vazifalari: sifat nazorati ob'ektlarini aniqlash; donni saqlashga qabul qilish xizmatlari sifatini nazorat qilish; don mahsulotlarini saqlash bo'yicha xizmatlar sifatini nazorat qilish; mahsulotlarni qayta ishlash bo'yicha xizmatlar sifatini nazorat qilish; uskunalarni sifatini nazorat qilish; yangi (innovatsion) texnologiyalar sifatini nazorat qilish; xizmatlar sifati uchun xarajatlarni nazorat qilish; hisobot nazorati.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili. Mualliflar, Labyntsev N.T., Sharovatova E.A. To'g'ri, bizning fikrimizcha, ular vazifani ajratib ko'rsatishadi - sifatni boshqarish xarajatlarini rejalashtirish, hisobga olish, baholash va tahlil qilish usullarini birlashtirish uchun ichki korporativ standartlarni shakllantirish [4].

Ichki sifat nazorati quyi tizimining vazifalari, shuningdek, sifat menejmenti tizimining strategik maqsadlarini shakllantirish va amalga oshirishni monitoring qilish jarayonida ichki nazoratchilarning ishtiroki bo'yicha chora-tadbirlarni o'z ichiga olishi kerak. Shu bilan birga, ichki sifat nazorati bo'limi quyidagi asosiy vazifalarni bajarishi kerak: sifat menejmenti tizimi strategiyasini ishlab chiqishda ishtirok etish; strategik maqsadlarni shakllantirish jarayonida risklar bo'yicha professional fikr bildirish; strategiyani amalga oshirilishini nazorat qilish; muhim biznes qarorlarini qabul qilish jarayonida yordam berish;

Strategik byudjetlashtirish jarayonida ishtirok etish va uning ob'ektlarini nazorat qilish. Bundan kelib chiqib, biz sifatni nazorat qilishning ichki quyi tizimini strategik qayta qurish zarur deb hisoblaymiz. elevator sanoati tashkilotlari amaliyoti shuni ko'rsatadiki, ichki nazoratchilar rolini kuchaytirishga va ularni sifat menejmenti tizimining strategik maqsadlarini amalga oshirish jarayoniga faol jalb qilishga unchalik e'tibor berilmayapti [4,5,6,7].

Tadqiqot metodologiyasi. Sifatni boshqarish tizimining strategik maqsadlarini amalga oshirishda ichki sifat nazorati bo'limi ishtirokining strategik turlari:

sifat masalalari bo'yicha maslahatlar; xavflar bo'yicha professional fikr; tizimni rivojlantirish strategiyasining auditi; strategik byudjetlarni ko'rib chiqish va kerak bo'lganda tuzatishlar kiritish; sifat ko'rsatkichlarini o'z ichiga olgan hisobot auditi; o'z rivojlanish strategiyasini ishlab chiqish.

Ichki sifat nazorati bo'limi tizim strategiyasi bo'yicha ishda ishtirok etar ekan, strategik rejalashtirishning asosiy masalalari bo'yicha maslahat berishi mumkin: missiyani belgilash, strategik maqsadlar va strategik vazifalarni belgilash; muvozanatli ko'rsatkichlar kartasini ishlab chiqish;

tashkilot strategiyasini hisobga olgan holda byudjetlarni shakllantirish va hokazolar

Shu bilan birga, bo'lim tizimning strategik maqsad va vazifalarini aniqlab beradigan va kelajakda strategik vazifani bajaradigan boshqaruv xodimlari bilan yaqindan hamkorlik qilishi kerak. maslahatchi. Qoidaga ko'ra, bo'lim buxgalteriya hisobi, soliq qonunchiligi va me'yoriy-huquqiy hujjatlardagi o'zgarishlardan to'liq xabardor va bu masalada katta yordam berishi mumkin. Bo'lim yuqoridagi masalalar bo'yicha ishlab chiquvchi emas, maslahatchi vazifasini bajaradi.

Bo'limning vazifasi strategiya bo'limlari bo'yicha professional fikr bildirishdir. Bizning fikrimizcha, risklar bo'yicha professional mulohazani alohida tur sifatida ajratib ko'rsatish kerak, chunki risklarni hisobga olish, tahlil qilish va nazorat qilish katta ahamiyatga ega. Xavf holati strategiyani shakllantirishda ishtirok etgan xodimlar tashkilotning rivojlanish senariysini turli darajadagi ehtimollik bilan belgilashini anglatadi. Xatarlarni aniqlash uchun siz operatsion va moliyaviy byudjetlarning strategik ma'lumotlaridan, byudjet ijrosi to'g'risidagi hisobotlardan va boshqaruv hisobotining boshqa shakllaridan, birlamchi hujjatlardan, buxgalteriya (moliyaviy) hisobotlar va boshqalardan foydalanishingiz mumkin.

Tajriba ikki takrorlashda o'tkazildi. Bundan tashqari, xavfni aniqlash usullaridan foydalanish kerak: suhbatlar, so'rovlar, olingan strategik ma'lumotlarni tahlil qilish, strategik audit, strategik masalalar bo'yicha maslahatlar, texnologik xaritalarni tahlil qilish, liftning tashkiliy va moliyaviy tuzilishini tekshirish va boshqalar. Tizimdagi xatarlarni tahlil qilishda ularning miqdoriy tavsifini bajarish va yuzaga kelishi mumkin bo'lgan zarar ehtimolini aniqlash, noqulay vaziyatlarning rivojlanish stsenariylarini ko'rsatish kerak. Sifat menejmenti tizimini rivojlantirish strategiyasining auditi ichki nazorat bo'limi tomonidan amalga oshirilishi mumkin.

Bizning fikrimizcha, tashkilotingizning bo'limiga ustunlik berish kerak, chunki uning xodimlari xo'jalik yurituvchi sub'ekt faoliyatining o'ziga xos xususiyatlarini biladi, bu mumkin bo'lgan xavflarni kamaytiradi va xarajatlarni tejashga olib keladi. Strategiyani tekshirish zarurati har doim ham egalari tomonidan boshqarilmaydigan potentsial strategik muammolar yuzaga keladi. Menejerlar egalari tomonidan taklif qilingan ko'rsatkichlar asosida strategiyaga erishish uchun aniq chora-tadbirlar ishlab chiqadilar [8].

Amaliyot shuni ko'rsatadiki, maqsadlarga erishgandan so'ng, tashkilot rahbariyati tegishli strategik xavflarni e'tiborsiz qoldirishi mumkin. Nazorat qilishda tashqi omillarga, strategik yo'nalishlarga katta e'tibor beriladi. Agar kerak bo'lsa, byudjetlarga tuzatishlar kiritiladi yoki sifat menejmenti tizimining strategiyasini takomillashtirish bo'yicha takliflar kiritiladi. Byudjet ko'rsatkichlarini, shuningdek, xarajatlarni hisoblash metodologiyasiga alohida ahamiyat beriladi.

Strategik ko'rsatkichlarni o'z ichiga olgan sifat ko'rsatkichlari bo'yicha hisobot auditi ikki yo'nalishda amalga oshiriladi: birinchi yo'nalish hisobotni rasmiylashtirish (formatlari, tuzilishi, mazmuni va boshqalar) va ikkinchisi - ko'rsatkichlarni baholash bilan bog'liq. Yuqorida sanab o'tilganlarga qo'shimcha ravishda, ichki sifat nazorati bo'limining sifat menejmenti tizimida ishtirok etish turlaridan biri bu o'z rivojlanish strategiyasini ishlab chiqishdir [8].

Tadqiqot natijalari. Bu sifat menejmenti tizimining ham, elevator sanoatini tashkil etishning ham asosiy strategiyasiga mos kelishi kerak. Ichki sifat nazorati xizmatini rivojlantirish strategiyasining mavjudligi nafaqat ushbu bo'lim, balki sifat menejmenti tizimidagi boshqa bo'limlar uchun ham norma aylanishi kerak. Ichki sifat nazorati quyi tizimini rivojlantirish strategiyasini ishlab chiqish zarurati uni takomillashtirish, ichki nazorat rolini oshirish va audit sohasidagi o'zgarishlardan iborat. Tashkilotning ichki nazorat xizmatini rivojlantirish strategiyasini ishlab chiqish. Hujjat, bizning fikrimizcha, quyidagi bo'limlarni (jadval) o'z ichiga olishi kerak.

Jadval - Ichki sifat nazorati quyi tizimini rivojlantirish strategiyasi

Bo'limlar	Tavsifi
Ichki sifat nazorati quyidagi tizimiga egalarning talablari	Ichki sifat nazorati quyidagi tizimini rivojlantirish yo'nalishlarini va uning faoliyatini keyingi baholash uchun asoslarni aniqlash.
Ichki sifat nazorati quyidagi tizimining strategik maqsadlari va vazifalari	Ichki nazorat funksiyasini aniqlash, ichki nazorat quyidagi tizimini rivojlantirish uchun resurslar turlarini va ularning hajmlarini rejalashtirish asoslari.
Xatarlarning mavjudligi va ularni baholash	Xatarlarni boshqarish sifatining doimiy monitoringini ta'minlash va ularning darajasi o'sishiga yo'l qo'yish. Xavf darajasini va ularni boshqarish sifatini baholash, turli xavf sohalari ta'sir qilish taktikasini o'zgartirish bo'yicha chora-tadbirlarni belgilash.
Ichki sifat nazorati bo'limining tekshirish rejalarini	Zarur hollarda bo'lim funksiyalarini kengaytirish bo'yicha aniq chora-tadbirlarni ko'rsatgan holda tekshirishlar rejalarini ishlab chiqish.
Ichki sifat nazorati bo'limining byudjeti	Strategik maqsadlarga erishish uchun rivojlanish byudjetini tuzish, bo'lim tomonidan strategik vazifalarni bajarish.
Ichki sifat nazorati bo'limi xodimlariga qo'yiladigan malaka talablari	Bo'lim xodimlarining kasbiy mahoratiga bo'lgan ehtiyojini aniqlash.
Boshqarish jarayonini avtomatlashtirish	Axborot texnologiyalari, ixtisoslashtirilgan dasturlarga bo'lgan ehtiyojini aniqlash.
Ichki sifat nazorati bo'limining tashkilot rahbariyati bilan o'zaro hamkorligi	O'z funksiyalarini bajarish jarayonida tashkilot rahbariyati va boshqa boshqaruv xodimlari bilan o'zaro munosabatlar tizimini yaratish.
Ichki sifat nazorati bo'limining tashkilotning boshqa bo'limlari bilan o'zaro hamkorligi	O'z vazifalarini bajarish jarayonida boshqa birliklar bilan o'zaro ta'sir qilish sxemasini aniqlash.
Ichki sifat nazorati bo'limi ishining samaradorligini baholash	Ichki sifat nazorati bo'limi faoliyatining asosiy ko'rsatkichlarini aniqlash.

Tashkilot egalarning talablari va missiyani belgilash tashkilotning boshqaruv tizimidagi ichki nazorat tizimining o'rnini aks ettiradi. Ichki nazoratning strategik maqsad va vazifalari bo'lim faoliyatining asosiy ko'rsatkichlarini belgilaydi, ulardan ichki nazorat tizimining samaradorligini baholash uchun foydalanish mumkin.

Bizning fikrimizcha, strategik maqsad va vazifalarga erishish bosqichlarini aniqlash, ularning har biri uchun imkon qadar faoliyat va resurslarga bo'lgan ehtiyojini ta'minlash zarur. Mavjud (yoki kelajakdagi) xavflarning manbalarini aniqlash va boshqa bo'limlar rahbarlari tomonidan ularning o'z vaqtida oldini olish uchun xizmat ko'rsatuvchi xodimlar tashkilotning biznes jarayonlarini va ularning rivojlanish yo'nalishlarini batafsil bilishlari kerak. Ushbu bo'limda ichki sifat nazorati strategiyalari ba'zan xavf xaritasini, ularning tahdidlarining kuchini va yuzaga kelish ehtimolini belgilaydi. Xatarlar xaritasini tuzishda sub'ektning faoliyati bilan bog'liq risklar va tashqi risklar o'rtasida farqlanadi.

Audit rejasini tuzish ichki sifat nazorati bo'limi faoliyatiga tegishli. Bo'lim rejasini ishlab chiqishda rejalashtirilgan yig'ilishlarni hisobga olish kerak. Departamentning byudjeti moslashuvchan bo'lishi kerak, shunda u audit rejalarini kerak bo'lganda o'zgartirishi mumkin. Ichki nazorat xizmati xodimlariga qo'yiladigan malaka talablarini belgilashda nafaqat ularning sonini, balki sifatini ham aniqlash kerak.

Muayyan malakaga ega ishchilar vaqtincha yo'q bo'lganda, auditorlik va konsalting firmalarining xodimlarini jalb qilish, shuningdek, auctorsingni qo'llash mumkin (autstaffing). Boshqarish jarayonini avtomatlashtirish liftning ehtiyojlari va uning moliyaviy imkoniyatlari bilan belgilanadi. Amaliyot shuni ko'rsatadiki, ko'plab tashkilotlar o'zlarining axborot bo'limiga ega (xodim-dasturchi), shuning uchun individual boshqaruv jarayonlarini avtomatlashtirish bo'yicha ishlarning bir qismi mustaqil ravishda amalga oshirilishi mumkin. Bo'limning o'z funksiyalarini bajarish jarayonida tashkilot rahbariyati, tashkilotning boshqa bo'limlari bilan o'zaro hamkorligi ma'lumotlarni taqdim etish, muvofiqlashtirish, tasdiqlash va boshqalarni o'z ichiga oladi. hujjatlar, hisobotlar va boshqalar. Ish natijalarini baholash ichki sifat nazorati bo'limining ish ko'rsatkichlarini aniqlash orqali amalga oshiriladi. Ichki sifat nazorati bo'limining ishlash ko'rsatkichlari sifat menejmenti tizimining boshlig'i tomonidan belgilanadi, tashkilot rahbari tomonidan tasdiqlanadi va ikkalasi tomonidan nazorat qilinadi.

Elevatorning ichki sifatini nazorat qilish bo'limining samaradorligini baholash uchun alohida mualliflarning fikrlarini hisobga olgan holda, quyidagi ko'rsatkichlardan foydalanish mumkin: xavflarni boshqarishdagi kamchiliklar bilan bog'liq tashkilotning muammoli sohalarini aniqlash samaradorligi;

iqtsodiy hayot faktlarini tekshirishlar bilan qamrab olish foizi; professional kompozitsiya; xodimlarning boshqa bo'limlarda ishlash qobiliyati;

prognozlash, rejalashtirish, tahlil qilish, nazorat qilish, buxgalteriya hisobi, hisobot berish sohasida maxsus bilimlarga ega bo'lish; maxsus dasturlarni bilish; agrosanoat kompleksini tashkil etish biznes jarayonlari mexanizmlarini tushunish; ichki sifat nazorati bo'limlarining xalqaro tajribasini o'rganish; ichki sifat nazorati bo'limini ishlab chiqish bo'yicha loyihalarni amalga oshirish vaqti: usullar, metodologiyalar, amaliyotlar va boshqalar;

Xulosa. Strategik tavakkalchiliklarni kamaytirish bo'yicha chora-tadbirlarni qo'llash va hokazo. Shunday qilib, ichki sifat nazorati bo'limining o'z rivojlanish strategiyasini ishlab chiqish bo'limga nafaqat bo'linma, balki mulkdorlarning strategik hamkori bo'lish imkonini beradi, degan xulosaga kelish mumkin. vaelevatorsanoatini tashkil etish strategiyasini amalga oshirishning kafolati.

ADABIYOTLAR

1. Зауралье может столкнуться с серьезной проблемой хранения зерна. Режим доступа: <http://www.nm45.ru/news/obshchestvo/zaurale-mozhet-stolknutsya-ssereznoy-problemoj-hraneniya-zerna> (дата обращения 19 мая 2018).
2. Лабынцев Н.Т., Шароватова Е.А. Развитие управленческого учета затрат на контроль качества в системе менеджмента качества // Аудиторские ведомости. - 2016.- № 5.- //СПС «Консультант Плюс».
3. Никулина С.Н. Стратегический управленческий учет в агропромышленных организациях // Научный альманах.- 2016.- № 2-1 (16).- С. 282-285.
4. Никулина С.Н. Взаимосвязь бюджетирования и стратегического планирования в организациях перерабатывающей промышленности // Аудит и финансовый анализ.- 2012.- № 6.- С.421-425.
5. Никулина С.Н. Зарубежные модели бюджетирования в перерабатывающих организациях агропромышленного комплекса // Научное обозрение.- 2015.- № 16.- С. 259-267.
6. Никулина С.Н. Контрольные аспекты системы бюджетирования перерабатывающей организации агропромышленного комплекса // Международный бухгалтерский учет.- 2014.- № 26 (320).- С.33-43.
7. Никулина С.Н. Отличительные особенности оперативного и стратегического бюджетирования//Вестник профессиональных бухгалтеров.-2015.-№ 3.-С.7-12.
8. Dodayev Q.O., Ataqulova D.T., Xolmurodova Z.D. -Gigena va sanitariya/ Darslik. -Qarshi. «Intellect» nashriyoti,2022. – 212 bet.